

เลขที่.....

ประโยคธรรมศึกษาชั้น[]ตรี [✓]โท []เอก ระดับ []ประถม []มัธยม []อุดม

วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม

สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ขนฺติ สาหสวารณา.

ความอดทนห้ามซึ่งความผลุนผลันไว้ได้

บัดนี้ จักได้อธิบายขยายเนื้อความแห่งกระทู้ธรรมสุภาษิตที่ได้ลิขิตไว้ ณ บทเบื้องต้น

เพื่อเป็นแนวทางแห่งการศึกษาและทางแห่งการปฏิบัติ โดยสมควรแก่อัตภาพและธรรมเป็นลำดับไป

ดำเนินความว่า ขนฺติ คือ ความอดทนนั้นเป็นข้อธรรมะที่ผู้บำเพ็ญธุระในพระศาสนา

จะต้องมีประจำตัว เพราะการบำเพ็ญธรรมะต้องผจญกับศัตรูคือ กิเลสคอยรบกวนอยู่ตลอดเวลา ต้อง

อาศัยความอดทนอย่างแท้จริง ไม่หวั่นไหวต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่มาขัดขวาง ฉะนั้น ความอดทนจึงเป็น

ตบะ คือ เป็นธรรมเครื่องเผาผลาญกิเลสอย่างยิ่ง แม้พระพุทธองค์ก็ทรงอาศัยขันติธรรมข้อนี้ จน

สามารถปฏิบัติธรรมสำเร็จ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ในที่สุด.เพื่อห้ามซึ่งความผลุนผลันไว้ได้ จึง

สามารถบรรลุเป้าหมายในการพ้นทุกข์ได้ ขนฺติบารมี คือการเกิดของจิต(ความตั้งใจ) ที่จะอดทนต่อ

ความผิตอันสัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว มีความไม่โกรธเป็นใหญ่โดยมีกรุณาและอุบายโกศลกำกับ .ขนฺติ

บารมีมีลักษณะคือความข่ม มีรสคือความอดทนต่อสิ่งที่น่าพอใจและไม่น่าพอใจ สภาพที่ปรากฏคือ

ความอดกลั้นหรือความไม่โกรธมีพื้นฐานคือ ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ขนฺติ คือความ

ความอดทนนั้น แบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ ขนฺติในขั้นต้น เรียกว่า อธิวาสนขนฺติ และ ขนฺติในขั้นสูงที่

เรียกว่า ตีติกขาขนฺติหรือ ญาณขนฺติ อธิวาสนขนฺติ เป็นความอดทนที่เป็นไปอย่างสามัญ มีความอด

กลั้นเป็นลักษณะ คือ ๑. ทนตรากตรำในการประกอบกิจการงาน ๒. ทนลำบาก อดทนอำนาจกิเลส

เพื่อรักษาความดี ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อนำมาซึ่งประโยชน์สุขคือความพ้นทุกข์ที่แท้จริงมาให้เรา

	สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน สวดมนต์ฉบับหลวง ว่า
	ขนฺติ หิตสุขาวหา.
	ความอดทนนำมาซึ่งประโยชน์สุข
	อธิบายความว่า ว่า ความอดทน คือ อาการที่ไม่หวั่นไหวทั้งทางกายและจิตใจ ในเมื่อ
	ประสพกับสภาพที่ไม่น่าพอใจ ๔ ประเภท คือ ๑. ธรรมชาติมี หนาว ร้อน ฝนตก แดดออก เป็นต้น
	๒. อดทนต่อความเหนื่อยยากตรากตรำในการทำงาน ๓. อดทนต่อทุกขเวทนาอันเกิดจากความ
	เจ็บปวดและโรคร้ายไข้เจ็บ เป็นต้น ๔. อดทนต่อความเจ็บใจ ความอดทนนี้ย่อมนำมาซึ่งประโยชน์สุข
	พบแต่ความสุขความเจริญและความสำเร็จในประโยชน์ ทั้งทางโลกและทางธรรม ตีติกาขนฺติ เป็น
	ขันติที่ปัญญาอบรมแล้ว จิตมีโสรัจจะร่วมด้วย และเพราะปัญญาอบรมจนมีโสรัจจะแล้ว จึงทนทานต่อ
	อารมณ์ต่างๆ ได้โดยไม่มีความจำเป็นต้องอดกลั้น ดังเช่นขันติในชั้นต้น อริสาสนขันตินั้น เป็นการ
	อดทนโดยมีความอดกลั้นเป็นอาการ ผลคือ การไม่ก้าวล่วงออกมาจากใจ ไม่แสดงออกทางกาย วาจา
	แม้ว่าจะยังคับข้องใจอยู่เพราะว่าหนาวร้อนมี ทุกขเวทนามี แต่อดกลั้นไว้ และความโกรธ แต่ว่าอด
	กลั้นเอาไว้ในใจไม่ผลุนผลันแสดงออกไป ไม่ปล่อยโกรธออกไปทางวาจา ทางกาย อดทนเอาไว้ในใจ
	เมื่อเป็นดังนี้ ใจก็ยังโกรธอยู่ เรียกว่า ใจไม่ปกติการที่ใจจะหายโกรธ กลับมาเป็นปกติ ก็ต้องมีธรรมที่
	เรียกว่า โสรัจจะ มาเป็นเครื่องประดับใจซึ่งโสรัจจะนี้มีมากก็จะเป็นความเสถียรโสรัจจะที่มีน้อย
	ความเสถียร ตามศัพท์แปลว่า ความแน่นชื้นแน่นใส อันหมายถึงพึงมีธรรมอีกข้อหนึ่งคือ โสรัจจะมา
	เป็นเครื่องประดับใจ คู่กับความอดทน ทั้งสองอย่างนี้มีมากก็จะนำมาซึ่งประโยชน์สุขมาให้มาก มีน้อย
	ก็เป็นสุขน้อย อีกทั้งผู้มีความอดทนยอมเป็นที่พอใจของผู้อื่น เพราะเป็นการลดการกระทบกระทั่ง
	กันและลดการทะเลาะเบาะแว้งซึ่งกันและกัน เมื่อมีอริยาศัยดี จะไปไหนทำอะไรใครๆ ก็พอใจรักเสมอ

สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน สวดมนต์ฉบับหลวง ว่า

มนาโป โหติ ขนฺติโก.

ผู้มีความอดทนย่อมเป็นที่ชอบใจของผู้อื่น

อธิบายความว่า ขันติและโสรจจะ เป็นธรรมที่ทำให้งาม ดังนั้นผู้มีความอดทนย่อมเป็นที่

ชอบใจของผู้อื่น ไม่ว่าเราจะอยู่ในสถานะไหนความอดทนเป็นสิ่งสำคัญ อย่างยิ่งในชีวิตประจำวันเป็น

การดำเนินชีวิตประจำวัน เราจะต้องประสบพบกับอะไรต่ออะไรมากมาย ไม่ว่าอารมณ์ต่างๆ จะที่เข้า

มาทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย และทางใจ จึงใช้สติปัญญาพิจารณาด้วยวิธีการปฏิบัติ

ธรรมวิปัสสนากรรมฐานเกิด แล้วชีวิตจะเป็นสุข จะเห็นว่าโสรจจะเองก็มีหลายระดับตั้งแต่การตั้งรับใน

เบื้องต้นจนถึงการพิจารณาที่สูงๆขึ้นไป และเมื่อพิจารณาจนเห็นเหตุปัจจัยบ่อยๆ จิตก็จะค่อยๆทนต่อ

การถูกด่าว่า หรือ ทนทานต่อกิเลสต่างๆได้โดยไม่ ต้องใช้ความอดกลั้นแต่อย่างใด ยังคงเข้มขึ้น

แจ่มใสได้อยู่ด้วยปัญญาอันเป็นลักษณะของขันติที่แท้จริงขันติที่แท้จริงเป็นขันติที่ให้ความเบาสบายใจ

เบาสบายแก่กายเบาสบายแก่ใจคือใจเบิกบาน ปลอดโปร่ง ไม่บอบช้ำเศร้าหมองด้วยความเสียใจ

น้อยใจ เจ็บใจ อันเกิดแต่ความไม่สมหวัง ไม่มีอาฆาตพยาบาท พัฒนาสู่ตติยิกขาขันติเมื่อได้พิจารณา

อย่างนี้แล้วจะเห็นว่าขันติแม้จะในระดับต้นถึงจะเพียงพอที่จะทำให้กิเลสดับเป็นคราวๆไปยังไม่

สามารถดับได้อย่างถาวร ก็ทำให้เราเข้มขึ้น พบความสุขพบนิพพานที่เห็นได้ในปัจจุบันได้และหากมี

ปัญญาอันเป็นโลกุตตระมาประกอบทำให้ปัญญารู้เท่าทันต่อสภาพความเป็นจริงพบสันติภูมิกนิพพาน

ได้มากขึ้นเรื่อยๆ โอกาสที่จะพบนิพพานถาวร ก็มีได้ในที่สุดถ้าไม่มีขันติคือความอดทนดังนี้แล้วก็

จะต้องแพ้อำนาจตัณหาเป็นตัณหาธิปไตยครอบงำใจ แต่ถ้าหากว่ามีขันติคือความอดทนเป็นอย่างดี

แล้วก็จะดับตัณหาอันเป็นความดิ้นรนทะยานอยากทางใจนี้แหละ อย่าให้ครอบงำใจในปัจจุบันได้

